

Adieu bon père de famille

Citation for published version (APA):

Smits, J. M. (2014). Adieu bon père de famille. *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie*, (7012), 303-304.

Document status and date:

Published: 01/01/2014

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:

Unspecified

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Adieu *bon père de famille*

De 21ste januari 2014 was een historisch moment voor de beoefening van het privaatrecht in Europa. Op die dag stemde de Franse Nationale Vergadering (een van de kamers van het parlement) in met het schrappen van de term *bon père de famille* uit de Franse wetgeving. Op vijftien plaatsen komt deze goede huisvader daarin thans nog voor. De meest bekende artikelen zijn uiteraard die in de *Code Civil*. Zo dienen onder meer de vruchtgebruiker (art. 601), de zaakwaarnemer (art. 1374), de huurder (art. 1728 lid 2, 1729 en 1766) en de bruiklener (art. 1880) zich als een goed huisvader te gedragen. Maar ook de nieuwere wetten die zijn samengebracht in de *Code de la Consommation* bevatten nog verwijzingen naar de goede huisvader als maatstaf voor wat mag worden verwacht van de normaal oplettende schuldenaar.

De wetswijziging komt met een amendement¹ bij de nieuwe Wet op gelijkheid tussen man en vrouw.² Dat amendement werd voorgesteld door de Franse Groenen (*Europe Ecologie-Les Verts*) met een even korte als heldere motivering. In mijn vertaling luidt die als volgt:

‘de goede huisvader is een verouderde uitdrukking die terug gaat op een patriarchaal stelsel. Omdat de term vaak verkeerd wordt begrepen door de burgers en burgeressen, kan deze gemakkelijk worden vervangen’.³

Tot veel discussie gaf het amendement geen aanleiding: de notulen doen vermoeden dat de parlementaire behandeling niet langer dan een paar minuten kan hebben geduurd. Ook de indienst van de wet, Minister van Vrouwenrechten Najat Vallaud-Belkacem, liet weten het amendement te steunen om aldus de gelijkheid tussen de geslachten te bevorderen.⁴ Brigitte Allain, die als politica van de Groenen het woord voerde tijdens de beraadslagingen, voelde zich duidelijk ook persoonlijk geraakt. Zij verhaalt hoe zij in het verleden diverse malen akten moest tekenen die haar verplichtten om als goede huisvader te handelen. Toen zij dat een keer weigerde, deelde de notaris haar mee dat de term nu eenmaal in de wet voorkomt en daarom niet kon worden vermeden. Haar repliek:

‘moet men een fallus hebben om als zorgvuldig schuldenaar te kunnen handelen?’.⁵

De volgens het Franse parlement discriminerende term zal nu worden vervangen door een verwijzing naar de redelijk handelende persoon. Zodra de wet ingevoerd is krijgt daarmee de term *raisonnable* een centrale plaats.

De beslissing van de Franse wetgever is historisch omdat de goede huisvader duidelijk behoorde tot het Europese juridisch erfgoed. Via de Romeinsrechtelijke *bonus pater familias* kwam de term terecht in de Code Civil van 1804 en via dat wetboek is de term geëxporteerd naar de vele landen die ooit in de Franse rechtstraditie stonden. De oorspronkelijke inspirator snijdt de band nu door met de landen waarin de term nog wordt gebruikt. Thans komt de term nog voor in het burgerlijk wetboek van onder meer België, Italië (*buon padre di famiglia*), Spanje (*buen padre de familia*) en Malta (*bonus paterfamilias*). Het nieuw BW maakte al eerder korte metten met de huisvader en verving hem door onder meer de zorgvuldige schuldenaar (art. 6:204 lid 1 BW), de goede huurder (7:213), de goede opdrachtnemer (art. 7:401 BW), de goede bewaarnemer (7:902) en de zorgvuldige vervoerder (8:1098),⁶ allen naar ik

1. Amendement No. 249, na art. 5 quinquies, beschikbaar via <<http://www.assemblee-nationale.fr/14/amendements/1663/AN/249.asp>>.
2. Projet de loi pour l'égalité entre les femmes et les hommes, No. 717 van 3 juli 2013, beschikbaar via <http://www.assemblee-nationale.fr/14/dossiers/egalite_femmes_hommes.asp>.
3. Amendement No. 429: ‘C’est une expression désuète qui remonte au système patriarcal. Régulièrement incomprise par les citoyennes et les citoyens, elle pourrait pourtant être facilement remplacée.’
4. Assemblée Nationale XIVe législature, session ordinaire 2013-2014, 2de sessie van 21 januari 2014, beschikbaar via <<http://www.assemblee-nationale.fr/14/cr/2013-2014/20140138.asp>>.
5. La fin de la notion de ‘bon père de famille’, Le Figaro 21 januari 2014.
6. Zie voor een uitgebreid overzicht van de vele varianten waarin de ‘maatman’ voorkomt in het Nederlandse recht de bijdragen aan A.G. Castermans e.a. (red.), De maatman in het burgerlijk recht, Deventer 2008.

aanneem m/v. Maar geheel verdwenen is hij nog niet uit Nederland. Art. 7A:1781 BW bepaalt nog altijd dat de bruiklener als een goed huisvader voor de bewaring en het behoud van de geleende zaak moet zorgen.

Interessant is dat de beginselen van Europees privaatrecht de goede huisvader ook rechts laten liggen. Zij zetten in op wat een persoon ‘would consider to be reasonable’ (art. 1:302 PECL) en op de ‘reasonably careful person’ (art. VI-3:102(b) DCFR). In de Europese rechtspraak komt het begrip nog wél voor. Zo verwees het Gerecht van Eerste Aanleg ooit naar de verplichting van de Europese instituties om hun ambtenaren als ‘bonus pater familias’ te behandelen.⁷ De advocaat-generaal wist ook reeds ‘de voorzichtige en verstandige marktdeelnemer’ als de bonus pater familias van het EU-recht te kwalificeren⁸ en recent werd ook de consument als goede huisvader omschreven.⁹

Hoe nu te oordelen over deze symbolische wetswijziging? Vanuit politiek rechts is de beslissing al gekwalificeerd als *totalitarisme linguistique*.¹⁰ Daar is geen woord Frans bij. Maar deze kritiek is onterecht. Juristen weten dat een juridische term verouderd kan zijn en dat de goede huisvader, net zoals zijn Engelse broer ‘the man on the Clapham omnibus’,¹¹ verwijst naar zowel vrouw als man. Maar niet onderschat mag worden hoe een term overkomt op de leek, daarbij inbegrepen de beginnende rechtenstudent. Toen ik afgelopen jaar een nieuw Engels-talig leerboek contractenrecht voor eerstejaars schreef,¹² heb ik alle mogelijke moeite gedaan om zoveel mogelijk geslachts-neutrale termen te gebruiken. Wie er op let, valt op hoe zeer wetgeving, rechterlijke uitspraken én leerboeken (onbewust) geschreven zijn vanuit mannelijk perspectief. Zo bezien valt de komende wijziging van harte toe te juichen.

Prof. dr. J.M. Smits*

7. Gerecht van Eerste Aanleg 21 april 1993, zaak T-5/92 (*Santo Tallarico*).
8. Conclusie van advocaat-generaal Van Gerven in zaak C-136/93 (*Transafrica*).
9. Conclusie van advocaat-generaal Wahl in zaak C-482/12 (*Macinsky*).
10. Le Figaro 21 januari 2014, o.c.
11. Zie *McQuire v Western Morning News* [1903] 2 KB 100, waarover W.J. Zwolve, Het toeschouwersrisico, in: Castermans e.a. (red.), o.c. p. 27.
12. Jan M. Smits, *Contract Law: A Comparative Introduction*, te verschijnen in 2014.

* Hoogleraar Europees Privaatrecht aan de Universiteit Maastricht, vaste medewerker van het WPNR. (jan.smits@maastrichtuniversity.nl)